

Svet Evrope
Orodje za ocenjevanje participacije otrok
za otroke

Vlade, organizacije in ljudje povsod po svetu si prizadevajo, da bi otrokom zagotovili njihove pravice. Skoraj vse države sveta so pristopile h **Konvenciji Združenih narodov o otrokovih pravicah**, najpomembnejšemu mednarodnemu dokumentu, ki **ščiti pravice otrok povsod po svetu**. Ta dokument zagotavlja, da država jamči za vaše pravice, v njem pa je zapisano, kaj mora vlada narediti za to, da bodo vaše pravice spoštovane. V **12. členu te Konvencije** je zapisano, da ima vsak otrok **pravico biti slišan** in da se njegovo mnenje **jemlje resno**. Ta člen poznamo tudi kot **“pravica do participacije”**. Participacija (udeležba) je eno izmed štirih najpomembnejših načel konvencije, kar pomeni, da je participacija eden izmed njenih najpomembnejših vidikov. Toda vlade včasih v praksi participacijo otrok zelo težko uresničujejo.

Ta knjižica je **Orodje Sveta Evrope za ocenjevanje participacije otrok**. Njen namen je pomagati vladam, da bi lažje merile, kako dobro jim gre pri uresničevanju participacije otrok v različnih situacijah (na primer v šolah, v bolnišnicah, na sodišču). To orodje tudi pomaga vladam ugotoviti, kaj je potrebno izboljšati. Orodje za ocenjevanje vsebuje 10 kazalnikov (navodil, kako se meri participacijo otrok), ki pomagajo vladi oceniti, kakšno je stanje glede participacije otrok pri odločanju (kako ji gre, kje se mora še izboljšati in kje dobro dela).

PS! Nekateri izrazi v tem besedilu se vam bodo morda zdeli težko razumljivi, zato smo vsaki taki besedi dodali tudi razlago! Upamo, da vam bo to v pomoč!

ZAŠČITA PRAVICE OTROKA

Kazalnik št. 1 **Pravice otrok do participacije so zapisane v Ustavi in drugih pomembnih zakonih**

Pozor! Težko razumljive besede:

Ustava - to je najpomembnejši zakon v vaši državi, zato jo lahko imenujemo kar najpomembnejši zakon v državi. Na temelju ustave so zapisani vsi drugi zakoni, ki morajo upoštevati tisto oz. slediti tistemu, kar je zapisano v njej.

Pravice - Vsak človek na svetu ima določene pravice (npr. pravico do življenja, pravico do hrane itn.). Te pravice so zbrane in zapisane kot zakoni, ki dajejo navodila vsem ljudem, kako morajo ravnati. Na primer, vsi otroci imajo pravico, da hodijo v šolo. Z drugo besedo, pravice so "stvari", ki bi jih moral imeti ali imeti možnost delati vsak otrok.

Zakoni - pravice so tiste stvari, ki bi jih moral imeti možnost delati ali imeti vsak človek na svetu (npr. pravica do življenja, pravica do hrane itn.). Te pravice so zbrane v zakonih, ki so navodila ljudem, kako morajo ravnati.

Postopki - to so zelo konkretni koraki ali dejavnosti, ki jih je potrebno izvesti, preden se sprejme katero koli odločitev glede pravic otrok. Postopki so del procesa odločanja o tem, kateri bodo naslednji pravni koraki ali dejavnosti, s katerimi se reši zelo težek problem. Če so del tega problema tudi otroci, morajo imeti tudi otroci svobodo, da izrazijo svoje mnenje o tem problemu.

Skrbnništvo - pravica in dolžnost starša ali drugega skrbnika, da skrbi za otroka.

Kaj to pomeni - pravica do participacije pri odločitvah, ki se vas najbolj tičejo (na primer vaš dom, šola, prosti čas) bi morala biti zapisana in izpostavljena v vseh pomembnih zakonih in predpisih, ki lahko vplivajo na vaše življenje in na vašo prihodnost. Vlade tem pravicam posvečajo veliko pozornosti, če so zapisane v najpomembnejšem dokumentu - v Ustavi. Vendar ni dovolj, da so te pravice samo zapisane. Na voljo morajo biti tudi jasna pravila in zahteve glede tega, da se mnenja otrok jemljejo resno. Pomembno je tudi, da se pri tem upošteva otrokovo starost in sposobnosti (spretnost jezikovnega izražanja, da lahko izrazi svoje mnenje itn.). Vlade ne bi smele nikoli pozabiti posvečati pozornosti otrokom s posebnimi potrebami ali tistim, ki so na kakršen koli drug način ranljivi (zaradi finančnih ali socialnih okoliščin družine, geografske lokacije itn.) in zato potrebujejo posebno pozornost in zaščito!

Preverite, ali imate to v vaši državi!

Pravica do participacije mora biti zapisana zlasti v naslednjih okoliščinah, krajih oziroma zakonih in predpisih:

- **V šoli in drugih prostorih vzgoje in izobraževanja** - obstoj posebnih šolskih svetov, ki zastopajo stališča in mnenja učencev in učenk.

- **V uradih za zaščito, varstvo in posvojitve otrok** - prostori in ustanove za tiste otroke, ki potrebujejo več skrbi in podpore zaradi razmer v svoji biološki družini.
- **Pri skrbništvu in družinskih postopkih** - kadar so otroci ločeni od staršev, mora biti zagotovljeno, da so slišana njihova stališča in mnenja glede zadev, ki se jih tičejo.
- **Pri družinskem odločanju** - tudi pravila, ki urejajo odnose v družini, morajo vključevati in poudarjati participacijo otrok.
- **Pri privolitvi v zdravljenje** - če gre otrok v bolnišnico ali k družinskemu zdravniku in potrebuje zdravljenje, ga je potrebno vedno vprašati, ali se s tem strinja.
- **Priseljevanje in azilni postopki** - nekateri otroci živijo na vojnih in nevarnih območjih. Ti otroci imajo pravico zbežati v varnejšo državo, vendar morajo pri tem najprej upoštevati določene zakonsko predpisane korake. V teh okoliščinah otroci potrebujejo posebno skrb in obravnavo.
- **Postopki kazenskega pravosodja** - če otroci pridejo v stik s policijo in sodniki, morajo ti prisluhniti njihovem mnenju in ga jemati resno.

Kazalnik št. 2 | Pravica do participacije je zapisana v nacionalni strategiji, ki zagotavlja otrokove pravice

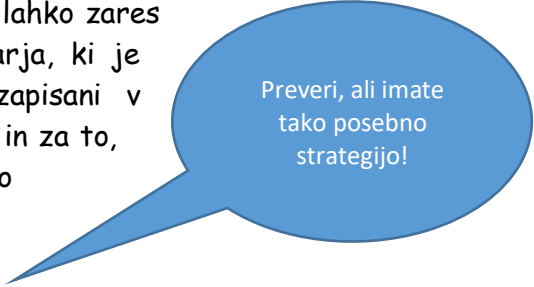
Pozor! Težko razumljive besede:

Nacionalna strategija - to je dokument, ki postavlja enake cilje vsem organizacijam in ljudem, ki delajo z otroki in za otroke v tisti državi.

Izvajati - zamisli in pravila uporabiti v praksi

Ministrstva in uradi - to so državne ustanove, ki napišejo zakone in strategije za vse ljudi, ki živijo v tisti državi. Na primer, Ministrstvo za šolstvo je odgovorno za šole in vrtce, Ministrstvo za zdravstvo je odgovorno za bolnišnice ter za zdravnice in zdravnike, Ministrstvo za finance je odgovorno za to, koliko denarja porabi država.

Kaj to pomeni - otroci imajo pravico biti udeleženi pri sprejemanju odločitev o stvareh, ki se jih tičejo. To pomeni, da je potrebno pri sprejemanju odločitev v družini, šoli, vrtcu ali celo, kadar se načrtuje, da bodo zgradili šolo ali igrišče, tudi otroke vprašati za mnenje. Participacija otrok mora biti omenjena v tej strategiji, ki ureja veliko različnih področij. Poleg tega mora država imeti pravilnike in predpise, s katerimi se meri, ali se odgovorni ljudje na ministrstvih in v državnih uradih zares ravna po tej strategiji (na primer na področju pravosodja, zdravstva, šolstva, igre, kulture, okolja). Vsi tisti, ki so odgovorni za ta področja, morajo poznati to strategijo in se ravnati po njej. Vendar mora biti za to, da bi to strategijo lahko zares uporabili v praksi, na voljo posebna vsota denarja, ki je namenjena temu, da se lahko cilje, ki so zapisani v strategiji, tudi uresničuje v resničnem življenju, in za to, da se spodbuja in ščiti pravico otrok do participacije.

Preveri, ali imate tako posebno strategijo!

Pomembno je, da je ta strategija:

- Osredotočena na pravice otrok.
- Osredotočena na pravico otrok do participacije pri sprejemanju odločitev in pravico do tega, da se njihovo mnenje upošteva.
- Veljavna za vse otroke v tej državi in da ni drugače napisana v drugih delih države.
- Postavlja konkretne cilje, na primer ustanovitev posebnega Ministrstva za otroke ali mladino ali druge prostore, kjer se ukvarjajo samo s pravicami otrok.

Pozor! Zelo pomembno je, da se s to strategijo posveča posebno pozornost tudi ranljivim otrokom in otrokom z ovirami, ker ti morda potrebujejo več pomoči in pozornosti! Tudi ti otroci bi morali imeti možnost izraziti svoje mnenje glede te strategije.

Pozor! Težko razumljive besede:

Varuh ali varuhinja človekovih pravic otrok - to je posebna oseba, katere delo je, da ščiti in spodbuja pravice otrok v vaši deželi. Varuh ali varuhinja se ravna po Konvenciji o otrokovih pravicah. Otroci se lahko obrnete nanj/o (mu/ji pišete, rišete in ga/jo pokličete) glede vaših skrbi in pritožb. V nekaterih državah je varuh/inja pravic otrok ista oseba kot tista, ki varuje pravice odraslih (Varuh/inja človekovih pravic). Ta oseba lahko izraža svoja mnenja neodvisno od vlade, od vseh političnih strank ali od kogar koli drugega.

Kaj to pomeni - naloge, dolžnosti in pravice varuha ali varuhinje otrokovih pravic morajo biti zapisane v posebnem zakonu. Ta zakon mu/ji bo dal moč za ukrepanje in za zaščito otrok (na primer tako, da javno izrazi svoje odločno mnenje ali ima javni govor), tako da nihče ne more nasprotovati otrokovim pravicam. Varuh/inja mora imeti denar, da zaposli druge ljudi, ki sodelujejo z njim/njo in pomagajo varovati pravice otrok. Ti ljudje morajo biti posebej usposobljeni in morajo vedeti, kaj je pomembno za otroke in kako jih lahko najboljše zaščitijo.

Ali imate v vaši državi posebno varuhinjo ali varuha?

Varuh ali varuhinja deluje v imenu otrok, če:

- **Je zaščiten/a z zakonom** - to mu/ji daje pravico, da deluje v imenu otrok.
- **Je neodvisen/a** - to pomeni, da nanj/o ne vpliva vlada in tisti, ki imajo politično moč.
- **Se ravna po "pariških načelih"** - to so posebni predpisi za varuhe in varuhinje, ki veljajo enako za vse države Sveta Evrope. Na primer, da morajo napisati poročilo o tem, kako živijo otroci v njihovi državi; da se oglasijo, kadar v njihovi državi ne spoštujejo pravic otrok; da morajo povprašati otroke za mnenje; da se morajo posvetovati z drugimi organizacijami, ki tudi delujejo v imenu otrok.

Pozor! Vsi otroci, ne glede na njihovo nacionalnost, starost, oviranost, status priseljenca, ekonomsko situacijo, morajo imeti dostop do varuha oz. varuhinje. Varuh ali varuhinja morata biti otrokom prijazna in njegovo ali njeno delo mora biti razumljivo vsakemu otroku.

Pozor! Težko razumljive besede:

Mehanizem - ta beseda opisuje večji sistem, ki vsebuje različne ukrepe in dejavnosti na različnih ravneh, vendar z istim namenom.

Navzkriž ali stik z zakonom - včasih otroci pridejo v stik s policijo, tožilcem ali sodnikom. To se lahko zgodi, če je kaj hudo narobe ali če je bilo storjeno kaznivo dejanje. Če je otrok v stiku z zakonom, to pomeni, da je bodisi storilec ali storilka (tisti/a, ki je naredil/a nekaj slabega), tožnik ali tožnica (tisti/a, ki trdi, da je nekdo drug naredil nekaj slabega), žrtev (tisti/a, ki so mu/ji naredili nekaj zelo hudega in potrebuje zaščito) ali priča (tisti/a, ki je videl/a, da so nekemu naredili nekaj hudega in je pripravljen/a o tem povedati policiji ali sodniku).

Kaj to pomeni - na voljo morajo biti posebna, otrokom prijazna in dostopna pravila, ki otroka zaščitijo, če pride v stik ali navzkriž z zakonom. Otroci lahko pridejo navzkriž ali v stik z zakonom zaradi njihove družine (ločitev), preko policije ali sodišča (resno kaznivo dejanje), preko migracije in azila (kadar družine ubežijo pred vojno ali če pred vojno ubeži samo otrok), preko zaščite otroka (posvojitev).

Ali imate v vaši državi ta pravila?

Kadar otroci pridejo v stik z zakonom, morajo imeti naslednje pravice:

- **Pravico, da se jih sliši** - otrokom je potrebno prisluhniti pri stvareh, ki se jih tičejo, in njihovo mnenje je potrebno vzeti resno.
- **Pravico do zasebnosti** - otroci, ki so prišli navzkriž ali v stik z zakonom, morajo imeti svoj prostor in zasebnost, ki jo je potrebno spoštovati. Nihče ne sme spraševati otroka o ničemer, dokler otrok ni pripravljen govoriti. Ne sme se razkriti, kdo je ta otrok, če to ni v dobro in korist otroka.
- **Pravico do informiranosti** - odrasli morajo otrokom pojasniti, kaj je sodišče in kaj se tam dogaja, kako dolgo lahko otroci ostanejo na sodišču in kdo jim bo v tem času tam pomagal, kaj lahko naredi policija in na koga se otroci lahko obrnejo, če se počutijo neprijetno. To mora biti narejeno tako, da otrok to razume, hkrati pa mora imeti tudi možnosti, da vpraša tisto, česar ne razume ali o čemer ni prepričan, da razume.
- **Pravico do odvetnika** - otroku mora biti brezplačno dodeljen poseben odvetnik (pravni varuh otroka), ki brani pravice otroka v času, ko je otrok v stiku z zakonom.

Pozor! Vse te pravice morajo biti dostopne tudi ranljivim otrokom, na primer otrokom z ovirami (na primer na voljo mora biti poseben prevajalec za gluhe otroke), otrokom, ki so prosilci za azil (na primer, če otroci priseljenci govorijo drug jezik, jim je potrebno priskrbeti posebnega prevajalca) ali majhnim otrokom (pomembne informacije morajo biti zapisane na razumljiv način in morajo upoštevati otrokovo starost).

Pozor! Teško razumljive besede:

Pritožba - kadar z odraslim ali otrokom nepravilno ravna, bi moral imeti možnost to povedati. Tudi na krajih, kjer se otroci zadržujejo in kamor odhajajo, bi morala veljati posebna pravila, kje in kako se lahko pritožijo. Na primer, otroci bi morali imeti možnost pritožbe v šoli, v bolnišnici ali zavodu, če menijo, da z njimi grdo ravna.

Kaj to pomeni - vsi otroci imajo pravico vložiti pritožbo, kadar z njimi nepravilno ravna. Ta možnost mora biti zagotovljena v šolah in drugih izobraževalnih okoljih, v socialni in zdravstveni oskrbi, v družinskih in kazenskih primerih in v primerih priseljevanja. Če otroci menijo, da z njimi nepravilno ravna, morajo imeti možnost, da s kom spregovorijo o tem.

Ali si že slišal, da imaš pravico, da se pritožiš?

Pritožbena pravila so otrokom prijazna, če:

- **Je vložiti pritožbo varno** - kadar veš, da bodo samo pravi in odgovorni ljudje vedeli, da si vložil/a pritožbo.
- **Je vložiti pritožbo dostopno vsakomur** - vsak otrok bi moral imeti možnost pritožbe ne glede na starost, narodnost ali oviranost.
- **So otroci ustrezno informirani** - otroci bi morali biti seznanjeni s tem, kako vložijo pritožbo in komu.
- **So razumljiva vsem otrokom** - informacije o potrebnih korakih so dostopne v ustreznih oblikah za otroke, na primer na plakatih, letakih, v videih ali na spletnih straneh in upoštevajo njihovo starost, oviranost in jezik.
- **Je na voljo sistem, ki ščiti otroke** - na voljo je dober in varen sistem, ki varuje zasebnost otroka, ki je vložil pritožbo. Ta sistem bi moral zagotavljati, da so narejene potrebne spremembe, potem ko je potrjeno, da je bila storjena krivica, ki je bila navedena v pritožbi.
- **So na voljo pravila** - na voljo so posebna pravila, ki zagotavljajo, da se pritožbo jemlje resno in da je nekdo odgovoren za to, da se odzove nanjo.

SPodbujanJE Ozaveščenosti o PravicI do PARTICIPACIJE

Kazalnik št. 6	Otrokova pravica do participacije (udeležbe) pri sprejemanju odločitev je pomembna in predstavljena v izobraževalnih programih za strokovnjake in strokovnjakinje, ki delajo z otroki in za otroke
----------------	--

Pozor! Težko razumljive besede:

Izobraževalni programi - odrasli, ki delajo z otroki, na primer učitelji in učiteljice, zdravniki in zdravnice, medicinske sestre in zdravstveni tehniki, ljudje, ki delajo z mladostniki ter odvetniki in odvetnice za otroke se učijo in pridobivajo posebna znanja na univerzah, preden začnejo delati z otroki.

Strokovnjaki in strokovnjakinje - odrasli, ki so se posebej pripravljali in usposabljali za svoje delo. Na primer, zdravniki in zdravnice se učijo o človeškem telesu in njegovem delovanju, policisti in policistke se učijo o zakonih in kako uloviti tatove, kuharski mojstri se učijo, kako skuhati okusno hrano. Odrasli postanejo strokovnjaki, potem ko se naučijo vse, kar je potrebno vedeti o določenem posebnem predmetu.

Kaj to pomeni - odrasli, ki delajo z otroki in za otroke, na primer učitelji in učiteljice, zdravniki in zdravnice, medicinske sestre in zdravstveni tehniki, ljudje, ki delajo z mladimi, odvetniki in odvetnice za otroke itn. morajo imeti posebne predmete na univerzah, pri katerih se naučijo, kako pomembne so pravice otrok in njihova pravica do participacije. Tem odraslim bo učenje o pravicah otrok pomagalo, da bodo boljše razumeli razvoj in poglede otrok in znali reševati probleme, kadar pride do njih, pri čemer bodo upoštevali tisto, kar je najboljše za otroka.

Zelo dobro je, če ima vsaj 6 od naslednjih skupin strokovnjakov/odraslih, posebno usposabljanje: učitelji in učiteljice, odvetniki in odvetnice, odrasli, ki delajo na sodišču, policija, socialni delavci in delavke, zdravniki in zdravnice ter medicinske sestre in zdravstveni tehniki, odrasli, ki varujejo državne meje, odrasli, ki delajo v zaporu, in tisti, ki delajo z mladostniki.

Vprašaj učitelja ali učiteljico, ali so s tem seznanjeni vsi učitelji in učiteljice v tvoji državi!

Programi usposabljanja za odrasle:

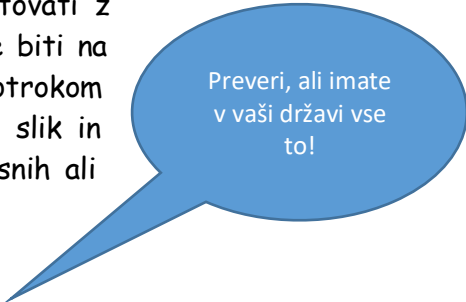
- **Bi se morali osredotočiti na teorijo in prakso** - odrasli bi morali ne le brati knjige o pravicah otrok in pravici do participacije, temveč bi morali med študijem tudi v praksi preizkušati to, kar so se naučili, tako da bi bili pripravljani za delo z otroki v resničnem življenju.
- **Bi morali biti na voljo v različnih institucijah** - odrasli se lahko usposabljajo v različnih šolah za odrasle, na primer, na univerzi, v posebnih centrih za usposabljanje, na visokih šolah. V vseh teh ustanovah bi se morali posvečati tudi pravicam otrok.
- **Bi morali upoštevati ranljive otroke** - ti programi usposabljanja bi morali biti posebej pozorni na pravice otrok z ovirami; na otroke različnih starosti in na različnih razvojnih stopnjah; otroke z različnim etničnim ozadjem in ki govorijo različne materne jezike ter otroke različnih spolov.

Pozor! Težko razumljive besede:

Participacija pri odločanju - otroci imate pravico izraziti svoje mnenje glede vprašanj, ki se vas tičejo. Kadar odrasli sprejemajo odločitve, ki se vas neposredno tičejo, vas morajo vprašati za mnenje. To so lahko odločitve doma, v vrtcu, v šoli, občinskih dejavnostih, v vaši občini in celo tiste, ki jih sprejmeta parlament ali vlada. Kadar se sprejme odločitev, to pomeni, da je ta odločitev uradna in jo mora nekdo uresničiti. To pomeni tudi, da imajo otroci pravico ustanoviti svoje organizacije za otroke ali mladostnike (na primer, šolski sveti, mladinski klubi), kjer se lahko sestajajo in prispevajo k temu, da se zgodi kaj dobrega.

Centri za pridržanje ali zapor - otroke, ki so naredili kaj zelo narobe, tako da so prekršili zakon, lahko sodnik pošlje v centre za pridržanje ali v zapor. Ti centri za pridržanje ali zapori so narejeni posebej za otroke in mladostnike, da ne bi spet zašli v težave. V njih delajo odrasli, ki so posebej usposobljeni za pomoč otrokom in mladostnikom, da se ti naučijo ravnati prav in v prihodnje ne zaidejo spet v težave.

Kaj to pomeni - odrasli, ki so odgovorni za oblikovanje storitev in prostorov za otroke in ki kaj načrtujejo v imenu otrok, se morajo o tem posvetovati z otroki in jih vprašati za mnenje. Te informacije bi morale biti na voljo vsem otrokom, seznanjati pa bi jih morali z njimi na otrokom prijazen način, na primer, preko interneta, brošur, knjig, slik in plakatov v jeziku, ki je otrokom razumljiv in kjer ni nejasnih ali težko razumljivih besed.

Preveri, ali imate v vaši državi vse to!

Informacije o pravici do participacije morajo biti:

- **Dostopne vsem otrokom** - otrokom prijazne informacije morajo biti na voljo otrokom različnih starosti in sposobnosti. Na primer, informacije morajo biti na voljo tudi otrokom, ki ne slišijo.
- **Razumljive vsem otrokom** - otroci morajo biti informirani o tem na razumljiv način na vseh stopnjah šolanja (v osnovni in srednji šoli). Šole morajo imeti posebna učna gradiva, v katerih so otrokom pojasnjene njihove pravice.
- **Dostopne ranljivim otrokom** - informacije morajo biti dostopne tudi otrokom, ki so v bolnišnicah, mladinskih zaporih, centrih za pridržanje, negovalnih zavodih ali azilnih domovih.
- **Dostopne morajo biti v velikih mestih in v majhnih vaseh** - vsi otroci po vsej državi, tako v majhnih vaseh kot v velikih mestih, morajo biti seznanjeni s pravico do participacije.

Pozor! Dobra zamisel je, da odrasli med otroke razdelijo vprašalnike in jih vprašajo, ali vedo za pravico do participacije in kje so dobili to informacijo!

USTVARJANJE PROSTOROV ZA PARTICIPACIJO

Kazalnik št. 8

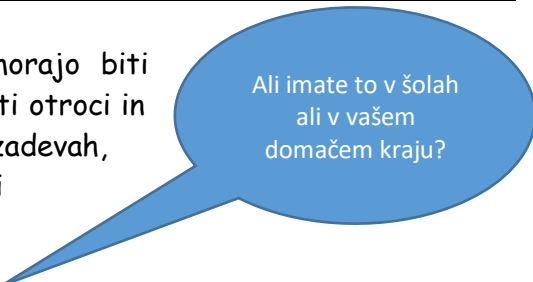
Otroci so zastopani na posebnih forumih za otroke in mladostnike na različnih stopnjah

Pozor! Težko razumljive besede:

Oblikovalci politik - odrasli, ki so odgovorni za pisanje pomembnih dokumentov, ki urejajo delo šol, bolnišnic ali policije. Ti ljudje pišejo tudi zakone (pravilnike), ki jih moramo vsi spoštovati.

Forumi in organizacije za otroke in mladostnike - posebni prostori za otroke in mladostnike, ki so jih ustvarili otroci in mladostniki sami, kjer se lahko sestajajo in odločajo o svojih aktivnostih s posebnimi cilji.

Kaj to pomeni - Na lokalni in državni ravni morajo biti ustanovljeni posebni forumi, na katerih morajo imeti otroci in mladostniki možnost participacije in odločanja v zadevah, ki se jih tičejo. Forume lahko ustanavljajo otroci sami oz. sodelujejo pri njihovi ustanovitvi.

Ali imate to v šolah
ali v vašem
domačem kraju?

Otroci so dobro zastopani, če:

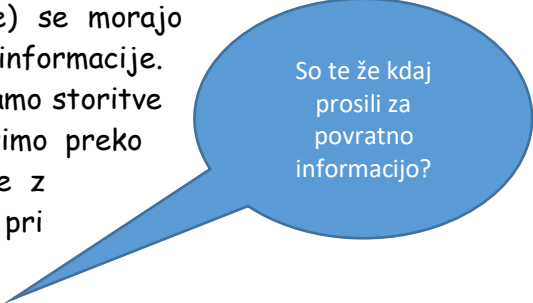
- **Imajo otroci in mladostniki možnost, da se pridružijo šolskemu ali mladinskemu svetu** - v šoli ali v domači občini (mestu ali vasi) morajo ustanoviti posebne svete. Namenjeni so otrokom in ponujajo možnost, da se otroci lahko sestanejo in odločajo o pomembnih vprašanjih ter o njih poročajo tistim odraslim, ki jih vprašajo za mnenje in ki ga nameravajo upoštevati pri sprejemanju odločitev.
- **Imajo dostop do teh prostorov** - vsi otroci bi morali imeti prost dostop do teh forumov. Otroci in mladostniki lahko izmed svojih vrst tudi izberejo zastopnika, ki je njihov "predstavnik", čigar naloga je, da se mora posvetovati z drugimi otroki.
- **Otroci morajo biti zastopani na državni ravni** - oblikujejo se posebni otroški parlamenti, ki zastopajo otroke na zelo visoki ravni, kjer otroci lahko sodelujejo s poslanci in z vlado, da prispevajo k boljšemu življenju vseh v državi.
- **So na voljo posebni zakoni** - da je zagotovljen obstoj teh forumov in organizacij, je potrebno napisati posebne zakone in pravilnike.

Pozor! Pomembno je, da so ti forumi odprti za vse otroke vseh starosti, sposobnosti, nacionalnosti, spolov in verskih prepričanj. Odgovorni odrasli morajo zbrati informacije o tem, ali so vsi otroci seznanjeni s tem, da so lahko udeleženi na forumih in ustanavljajo svoje organizacije.

Pozor! Težko razumljive besede:

Mehanizem za povratno informacijo – kadar so otroci deležni določenih storitev, na primer, kadar obišejo zdravnika ali terapevta, je pomembno, da jih odrasli vprašajo, kako je tam bilo in ali so se dobro počutili in prejeli potrebno pomoč in informacije. To jih lahko vprašajo ustno ali pisno, preko vprašalnikov. To imenujemo povratna informacija. Na voljo morajo biti posebna pravila, kako se otroke prosi za povratno informacijo in kako jo analiziramo, ko jo prejmemo.

Kaj to pomeni – organizacije, ustanove in odrasli, ki delajo za otroke v njihovem domačem kraju (na primer socialni delavci in delavke, zdravstveni delavci in delavke, policija, muzeji, šole, vrtci in domovi za otroke) se morajo posvetovati z otroki in jih prositi za povratne informacije. Povratna informacija je pomembna zato, da izboljšamo storitve za otroke. Za povratno informacijo lahko zaprosimo preko vprašalnikov, anket, risb ali pa samo tako, da se z otrokom pogovarjamo. Pomembno je, da se otrok pri tem ne počuti neprijetno.

So te že kdaj prosili za povratno informacijo?

Na otroke osredotočeni mehanizmi povratnih informacij morajo biti:

- **Dostopni vsem otrokom** – na voljo morajo biti različni načini, kako otroke prosimo za povratno informacijo in kako nam jo dajo. To pomeni, da lahko otroci dajo povratno informacijo na spletu ali preko anket, tako da rišejo ali v pogovoru z odraslim. To pomeni tudi, da je potrebno prositi za povratno informacijo otroke različnih starosti, spolov, jezikov, oviranosti ali socialnega statusa in na način, ki je zanje primeren.
- **Prejeto povratno informacijo je potrebno analizirati** – razmišljanja in zamisli otrok glede storitev, ki so jih uporabili, je potrebno analizirati, mnenja otrok pa upoštevati. To pomeni tudi, da je potrebno, potem ko je sprejeta odločitev v zvezi z informacijami, ki so jih prispevali otroci, otroke tudi seznaniti s tem, kaj se bo zgodilo z njihovo povratno informacijo.

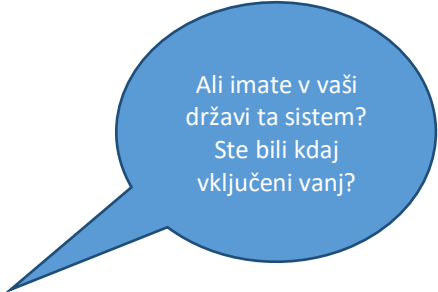
Pozor! Še posebej dobro bi bilo, če bi odrasli prosili otroke in mladostnike za mnenje takrat, kadar oblikujejo posebne mehanizme za povratne informacije.

Pozor! Težko razumljive besede:

Procesi poročanja - zelo pogosto so na voljo posebni nadzorni mehanizmi, izdelani za zelo pomembne dokumente, ki varujejo pravice otrok. Ti mehanizmi zagotavljajo, da se odgovorni ljudje res ravnajo po teh pomembnih dokumentih. Navadno obstajajo odbori (to so skupine velikih strokovnjakov), ki preberejo ta poročila in dajo povratno informacijo vladi.

Instrumenti za pravice otrok - zbirka dokumentov, ki varujejo pravice otrok. Eden najpomembnejših dokumentov je Konvencija o otrokovih pravicah.

Kaj to pomeni - Otroci, mladostniki in organizacije, ki zastopajo mnenja otrok, imajo pravico biti udeleženi v procesu monitoringa, to pomeni spremljanja, kako uspešno države spoštujejo pravice otrok. Obstajajo posebni organi, ki izvajajo monitoring. Instrumente za otrokove pravice redno nadzoruje veliko organizacij, ki zastopajo pravice otrok in govorijo v njihovem imenu. Otroci bi morali biti aktivno vključeni v ta process in pri zadevah, ki se jih tičejo, bi jih morali vprašati za mnenje.

Ali imate v vaši državi ta sistem?
Ste bili kdaj vključeni vanj?

Proces poročanja mora imeti naslednje sestavne dele:

- **Participacija otrok** - pri pisanju poročila je potrebno vprašati otroke za mnenja in stališča. To pomeni, da niso udeleženi le že aktivni otroci, temveč bi morali odrasli vključiti otroke z različnimi ozadji in izkušnjami participacije.
- **Podpora organizacijam** - organizacije, ki jih vodijo otroci, in organizacije, ki zastopajo pravice otrok, bi morale prejemati denar, zato da bi lahko nadzirale, ali in kako vlada spoštuje pravice otrok.
- **Zastopani morajo biti vsi otroci** - zelo je pomembno, da vprašamo za mnenje tudi otroke v ranljivih situacijah, na primer, otroke z ovirami, otroke iz različnih kultur, otroke, ki so prosilci za azil.

Pozor! Dobra zamisel bi bila, da otroci napišejo lastno poročilo in ločeno poročilo o teh instrumentih za pravice otrok! Odrasli pa jim morajo pri tem ponuditi svojo pomoč.